

ירמיהו יד (ב) וט"ו(א)

בשני הפרקים הללו מביא הנביא פרוט של אסון לאומי קשה : בצורת ארוכת שנים. שטף הבצורות הביא לקרבנות רבים בנפש ובטבע, בחיות ובצמחים.

ארץ חקלאית מוכת בצורת היא מתכון לאסון לאומי נוראי.

בימי הנביא, תגובת האוכלוסיה היתה לגלוש לחשבונות נפש, לתיקון הדרכים החברתיים והכל משובץ בתפילות ובקורבנות..

הארוע בו עוסק ירמיהו הוא מיוחד בכך, שהעם חוזר בתשובה להערכתו ומתפלל שלוש פעמים ובכל פעם תפילותיו נדחות. ויתרה מזאת מודע הנביא לכך שעליו להימנע מלהשתתף עם העם בתפילות, כי אין העם ראוי לסנגוריה שלו.

העם מתפלא שה' אינו נעתר להצילו מן האסון, אלא אבינו שהשמים, מתכחש כביכול חלילה לעמו. מדוע הוא, שבחר בעם ישראל, זר לעמו. הם תמהים.

ה' עונה להם בפשטות: אינו רוצה בהם, " לא רצם", לא בתפילותיהם ולא בקורבנותיהם כי הם מי שפנו עורף לה' ועבדו אלילים, על אף האזהרות והאיומים, ששמעו מפי ירמיהו.

העם שעה לנביאי-שקר, שרימו את העם והוליכוהו שולל. לדעת הנביא רימו נביאי השקר האלה את העם והלעיטו אותם בדברי כזב. לדעת ירמיהו הנביאים האלה השקרנים הם האשמים ולא העם שכנראה היה תמים להאמין בדברי כזב.

{אקטואליה של ימינו. העם אינו מבין שהעומדים בראשו מכזבים על ימין ועל שמאל... ועל מרכז. קשה מאד להכיר את גוון הכזב, שיש בפיהם של מפיקי "דמי" מרגליות וזהב של מילות. האמנם קל לזהות זאת???...}

כאשר ה' דוחה את תפילות העם גם עם תחינותיו של הנביא, אנו למדים שהאסון מופיע בהדרגה. אסון הבצורת, שנה אחר שנה, אסון המכה החקלאית ונוסף עליו אסון המלחמה מאויב פולש. הרוצח ומשמיד אדם ובהמה, טבע וצמחים.

ירמיהו יד (ב)

בשנת הנבואה, שלא מצאתי לה תיארוך, סבלה יהודה קשות ממכת הבצורת, או בלשונו של הנביא: "הבצרות". כנראה שלא רק בצורת אחת פקדה את הארץ אלא רצף של בצרות. וזה מקנה להן נופך של עונש משמים. מערכת הבצרות קבלה את המשמעות הנבואית של מוסר: "דברי הבצרות". בצורת מדי פעם נסבלת אך חוזרת ונשנית? קשה.

י"ב אַבְלָה יְהוּדָה, וּשְׁעָרֶיהָ אֲמַלְלוּ קִדְרוּ לְאָרֶץ; וְצֹחַת יְרוּשָׁלַם, עָלְתָה. ג' וְאֲדַרְיָהם, שָׁלְחוּ צְעִירֵיהֶם לַמָּיִם; בָּאוּ עַל-גְּבִים לֹא-מִצְאוּ מַיִם, שָׁבוּ כְלֵיהֶם רִיקָם--בְּשׁוֹ וְהִכְלָמוּ, וַחֲפוּ רֵאשֵׁם."

התיאור הזה של ירמיהו מוכיח על אירוע ממשי שחל בימי חייו של ירמיהו. זו איננה נבואה לאיזה עתיד, שהאל יעניש את עמו החוטא. זהו תאור ממשי של מזג אור קשה, עכשוי עבור הנביא, קשה מנשוא. בארץ החקלאית שלנו, בצורת היא מכה קשה. כידוע, מספר בראשית ומהתיאורים של מלכויות בית דוד, מסופר כי התחוללו בצורות כבר מימי האבות ("וַיְהִי רָעַב, בְּאֶרֶץ...") (בראשית יב, 10)) מאז ועד ימינו. זו דרכה של המטאורולוגיה במחוזותינו.

אך רצף של בצורות, שנה אחר שנה, הוא תופעה המעוררת תשומת לב ומביאה את העם להכיר בחטאיו ולשטוח תפילות לבורא, להציל את עמו מן מכת הרעב. מכת הטבע הזו מפליאה בפגיעתה, שכל תחומי החיים והחברה, באכרים וברועים ואִתָּם גם בצאן ובחיות השדה, בעוף ובבהמות היער. כאילו על הכל מכל כל נגזר שמד.

ירמיהו מפרט שלוש פעמים תפילות של העם לגשם המיוחל, ובשלוש פעמים הוא מצווה שלא לסגור על עמו. ולהשתתף בתפילותיו.

התפלות לוו בסימני צער ואבלות. שכידוע מועילות למתפלל.

"זאם-עונינו, ענו בנו—ה', עשה למען שמך: פי-רבו משובתינו, לך חטאנו. ח מקוה, ישראל, מושיעו, בעת צרה--למה תהיה כגר בארץ, וכארח נטה ללון. ט למה תהיה פאיש נדהם, כגבור לא-יוכל להושיע; ואתה בקרבנו ה', ושמך עלינו נקרא--אל-תנחנו. ולתפילה-תחינה זו עונה האל: "פה-אמר ה' לעם הזה, בן אהבו לנוע--רגליהם, לא חשכו; וה', לא רצם--עתה יזכר עונם, ויפקד חטאתם. " אין מחילה.

הנביא מנהל דו שיח עם הבורא וטוען לטובת העם שהוא שועה לכאילו-נביאים, הנושאים שם ה' לשוא. הם נביאי שקר, המשלים את העם. הוא קבע כי דבריהם "חזון שקר וקסם ואלול (ואליל), ותרמות (ותרמית) לבס, המה, מתנבאים". הנביאים האלה, נביאי השקר, שקמו להם בעם, יכלו מן הארץ, עם עם הנוהים אחרי דבריהם.

גם השמים דומעים על אסון בני יהודה וירושלים. אין הנאה ח"ו מהאסון וגם השמים דומעים אך לא כגשם ורביבים.

העם מתפללים. " ידענו ה' רשענו, עון אבותינו: פי חטאנו, לך. כא אל-תנאץ למען שמך, אל-תנבל פסא כבודך; זכר, אל-תפר בריתך אתנו. כב היש בהבלי הגוים מגשמים, ואם-השמים יתנו רבבים; הלא אתה-הוא ה' אלהינו, ונקוה-לך--פי-אתה עשית, את-כל-אלה."

(ה"מגשימים" פה הוא המורידים גשם ולא כעברית שלנו.)